

Blendow Lexnova Expertkommentar - Offentlig rätt, april 2011

Myndigheters praxisdatabaser på internet

Justitieombudsmannen har begått olagligheter genom att kränka den personliga integriteten för JO-anmälare och anmälda myndighetspersoner. Det konstaterade Datainspektionen i ett beslut i höstas (2010-10-05, dnr 663-2010). Kränkningarna hade skett genom att Justitieombudsmannen i sin praxisdatabas på Internet publicerade namnen på JO-anmälare och anmälda myndighetspersoner. Det stred enligt Datainspektionen mot 5 a § personuppgiftslagen (1998:204).

Datainspektionen hade fått flera klagomål från olika JO-anmälare på att Justitieombudsmannen publicerade deras namn i sin praxisdatabas på Internet. De två första klagomålen som kom in skrev Datainspektionen av sedan Justitieombudsmannen hade lovat att ta bort namnen på de aktuella anmälarna. När Datainspektionen fick ett tredje klagomål om samma sak inledde inspektionen tillsyn mot Justitieombudsmannen och begärde en förklaring. Medan Datainspektionen utredde saken kom det in ett fjärde klagomål. Denne gång var det en befattningshavare som klagade på att han hade fått sitt namn publicerat i praxisdatabasen på Internet.

Justitieombudsmannen, som är en myndighet direkt under riksdagen, har som bekant tillsyn över bl.a. statliga myndigheter. Justitieombudsmannen ska särskilt se till att medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter inte träds för när i den offentliga verksamheten. Datainspektionen, som är en myndighet under regeringen, är tillsynsmyndighet enligt personuppgiftslagen och det finns inget undantag för Justitieombudsmannen eller andra myndigheter direkt under riksdagen. Justitieombudsmannen och Datainspektionen ska alltså se till varandra så att medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter, bl.a. rätten till integritetsskydd, inte träds för när i den offentliga verksamheten.

I praxisdatabasen på Internet publicerade Justitieombudsmannen ett urval av sina beslut. Den första frågan Datainspektionen hade att ta ställning till var om alla de s.k. hanteringsreglerna i personuppgiftslagen (ett drygt femtiotal paragrafer) var tillämpliga på behandlingen av personuppgifterna eller om i princip bara den s.k. missbruksregeln i 5 a § personuppgiftslagen för behandling av personuppgifter utanför databaser skulle tillämpas.

När en myndighet har en praxisdatabas på Internet är nog det normala att myndigheten har hämtat de publicerade domarna eller besluten från sitt dokument- eller ärendehanteringssystem som helt klart omfattas av hanteringsreglerna. I sådant fall är det hanteringsreglerna, dvs. alla paragrafer i personuppgiftslagen, som avgör om det är tillåtet att ta ut vissa beslut eller domar ur systemet för att publicera dem öppet på Internet. I detta fall av publicering för information och vägledning till allmänheten krävs det förmodligen att myndigheten nöjer sig med att publicera bara de vägledande besluten och beslut som annars kan anses ha allmänt intresse. Dessutom måste myndigheten förmodligen före publiceringen ta bort alla direkt identifierbara personuppgifter, dvs. alla namn och personnummer. Vissa domstolar och andra myndigheter kan publicera avidentifierade vägledande avgöranden enligt rättsinformationsförordningen (1999:175) på en gemensam webbplats (http://www.domstol.se/templates/DV_InfoPage.aspx?id=869). Den förordningen gäller dock inte när myndigheter publicerar avgörandena på sin egen webbplats. Riksdagen har också en särskild lagstiftning, lagen (1993:825) om personregister i riksdagens informationssystem Rixlex, som tillåter Internetpublicering i databasen Rixlex, bl.a. av alla namn som förekommer i besluten i Justitieombudsmannens ämbetsberättelse, men den lagen gäller inte när Justitieombudsmannen

publicerar på sin egen webbplats.

I det aktuella fallet godtog Datainspektionen Justitieombudsmannens förklaring att de publicerade besluten inte hade kommit från någon databas. Eftersom det i själva praxisdatabasen inte fanns särskilda fält för direkt utpekande personuppgifter (namn eller personnummer), var inte heller praxisdatabasen så personuppgiftsanknuten att hanteringsreglerna i personuppgiftslagen skulle tillämpas. Alltså kom Datainspektionen fram till att missbruksregeln i 5 a § personuppgiftslagen var tillämplig. Frågan var då om Justitieombudsmannens publicering av personuppgifterna i praxisdatabasen innebar en kränkning av de registrerades personliga integritet.

Justitieombudsmannen gjorde i varje enskilt fall en bedömning av vilka personuppgifter som skulle anonymiseras inför en publicering. Namnen på anmälare och andra privatpersoner anonymiserades för det mesta, medan namnen på kritiserade befattningshavare normalt inte anonymiserades.

Datainspektionen konstaterade att man enkelt kunde söka fram namnen i praxisdatabasen och att det vid en Google-sökning som görs av helt andra skäl på en persons namn kunde komma fram att personen kritiserats av eller gjort en anmälan till Justitieombudsmannen.

Datainspektionen kom fram till att en publicering av namnet på en befattningshavare normalt innebär en kränkning av dennes personliga integritet. När förståelsen av beslutet förutsätter att läsaren får veta befattningshavarens namn kan dock en namnpublicering få ske. Även i fråga om anmälare och andra privatpersoner innebär en namnpublicering enligt Datainspektionen en kränkning av den personliga integriteten. Redan det förhållandet att någon gjort en anmälan kan vara besvärande, t.ex. när anmälaren söker en anställning. Ibland framgår det av besluten att anmälaren har en tvist med en myndighet eller sin chef eller några andra uppgifter av privat karaktär. Vetskapen om att en anmälares namn kan komma att publiceras kan också avhålla från att göra en anmälan.

I det klagomål från en anmälare som hade fått Datainspektionen att ta tag i saken konstaterade inspektionen att Justitieombudsmannen hade kränkt den personliga integriteten genom namnpubliceringen och därmed brutit mot 5 a § personuppgiftslagen. Anmälaren hade ett ovanligt namn och man kunde av beslutet få uppfattningen att dennes son hade allvarliga problem i skolan. Det kunde enligt Datainspektionen leda till konsekvenser för anmälaren och hans anhöriga.

Datainspektionen hade tidigare samma år ansett att ett par landsting som publicerat namnen på personer som anmält landstingen till Justitieombudsmannen kränkt den personliga integriteten (beslut 2010-03-09, dnr [1857-2009](#), och beslut 2010-04-07, dnr [119-2010](#)).

När en myndighet vill ha en praxisdatabas på internet för information och vägledning till allmänheten är det säkrast att hålla sig till bestämmelserna i rättsinformationsförordningen trots att den förordningen inte är tillämplig på sådan publicering. Man bör alltså inte publicera alla avgöranden utan bara de som bedöms som vägledande och dessutom ta bort namnen på parter, ombud och andra privatpersoner. När Datainspektionen bedömde ett privat företags Internetpublicering av domar tog inspektionen nämligen avstamp i vad som hade varit tillåtet att publicera enligt rättsinformationsförordningen och angav att om man följer villkoren i förordningen så kan publiceringen normalt sett inte anses kränkande (beslut 2007-02-13, dnr 1015-2006).

I fallet med Justitieombudsmannens praxisdatabas verkar Datainspektionen i praktiken ha sökt ledning i den av regeringen beslutade rättsinformationsförordningen. Mot bakgrund av att riksdagen i lag har gett möjlighet till en mer omfattande Internetpublicering i Rixlex av namn i just beslut av Justitieombudsmannen, verkar detta något förvånande. Beslutet kan ses som en kritik också av den lagstiftningen. För namnpubliceringen i Rixlex finns det lagstöd, men Justitieombudsmannen får

enligt Datainspektionen inte publicera samma namn på sin egen webbplats utan måste för att följa Datainspektionens beslut göra en särskild anonymiserad version för publicering där. Klokt nog publicerar Justitieombudsmannen numera inte sina ämbetsberättelser direkt på sin egen webbplats utan där finns bara länkar till Rixlex.

Sören Öman

Vice ordförande Arbetsdomstolen, föreståndare för Stockholm Centre for Commercial Law vid Stockholms universitet.